

Kana – japońska sylabografika

Okolo VIII w. w Japonii pojawiły się rodzime symbole fonetyczne i formy literackie znajdując swój wyraz graficzny w kaligrafii. Miękką linią hiragany miała zastosowanie w poezji oraz prywatnej korespondencji.

Za wynalazcę hiragany uważa się mistrza zen Kobo Daishi- Kukai (774 - 835).

Współcześnie, Japończycy dysponują do graficznej notacji sylab i ich modyfikacji dwiema postaciami pisma fonetycznego zwanego kana; jeden nosi nazwę hiragana, drugi - katakana. Obie kany mają analogiczny skład po 46 znaków. Hiragana służy do zapisu słów rdzennie japońskich, natomiast katakaną zapisywane są słowa obcego pochodzenia, onomatopeje oraz wyróżnienia pewnych fragmentów tekstu w druku. Ponieważ w języku japońskim istnieje wiele słów, które wymawia się podobnie (homofony), oprócz kany istnieją w systemie pisma Japonii znaki kanji niosące informację o znaczeniu. Symbole kany oddają tylko wartość fonetyczną.

1. Znaki w zestawieniu umieszczono w następującej kolejności:
roma-ji*, hiragana, katakana:

a あア	i いイ	u うウ	e えエ	o おオ
ka かカ	ki きキ	ku くク	ke けケ	ko こコ
sa さサ	si しシ	su すス	se せセ	so そソ
ta たタ	chi ちチ	tsu つツ	te てテ	to とト
na なナ	ni にニ	nu ぬヌ	ne ねネ	no のノ
ha はハ	hi ひヒ	fu ふフ	he へヘ	ho ほホ
ma まマ	mi みミ	mu むム	me めメ	mo もモ
ya やヤ		yu ゆユ		yo よヨ
ra らラ	ri りリ	ru るル	re れレ	ro ろロ
wa わワ				(o) をヲ
n んン				

2. Przekształcenia sylabogramów za pomocą znaków diakrytycznych:

ga がガ gi ぎギ gu ぐグ ge げゲ go ごゴ

za ざザ ji じジ zu ずズ ze ぜゼ zo ぞゾ

da だダ ji ぢヂ zu づヅ de でデ do どド

ba ばバ bi びビ bu ぶブ be べベ bo ぼボ

pa ぱパ pi ぴピ pu ぷプ pe ぺペ po ぽポ

3. Palatalizacja sylabogramów z grupy pierwotnie fonemicznej i grupy diakrytyczowanych poprzez wiązania z: -ya, -yu, -yo

kya きゃキャ kyu きゅキュ kyo きょキョ

sha しゃシャ shu しゅシュ sho しょショ

cha ちゃチャ chu ちゅチュ cho ちょチョ

nya にゃニャ nyu にゅニュ nyo にょニョ

hya ひゃヒャ hyu ひゅヒュ hyo ひょヒョ

mya みゃミャ mya みゃミュ myo みょミョ

rya りゃリャ ryu りゅリュ ryo りょリョ

gya ぎゃギャ gyu ぎゅギュ gyo ぎょギョ

ja じゃジャ ju じゅジュ jo じょジョ

bya びゃビャ byu びゅビュ byo びょビョ

pya ぴゃピャ pyu ぴゅピュ pyo ぴょピョ

4. Sylaby przyjęte z języków obcych zapisywane są tylko znakami katakana:

	wi ウィ		we ウェ		wo ウォ
va ヴァ	vi ヴィ	vu ヴ	ve ヴェ		vo ヴォ
fa ファ	fi フィ		fe フェ		fo フォ
	di ディ	du ドウ			
	ti ティ	tu トウ			
ca シァ	ci シィ		ce シェ		co シォ
			ye イェ		
			che チェ		
			je ジェ		
tsa ツァ	tsi ツィ		tse ツェ		tso ツォ

5. Długie samogłoski (w kolejności: roma-ji, hiragana, katakana):

aa	ああ	アー
ii	いい	イー
uu	うう	ウー
ee	ええ, えい	エー
oo	おお, おう	オー

* Znak う po znaku sylaby zakończonej samogłoską o lub u wydłuża tę samogłoskę.

* W katakanie wydłużenie oznacza się kreską poziomą (ー) lub pionową (|) w zależności od kierunku pisma.

6. Podwojenie spółgłosek:

mały znak っ lub っ podwaja następną spółgłoskę

7. Zasady wymowy wyrazów japońskich zapisanych w transkrypcji Hebon shiki romaji

- Samogłoski neutralne a, i, u, e, o wymawia się tak samo jak po polsku.
- Samogłoski długie zapisane z poziomą kreską nad literą a, i, u, e, o lub aa, ii, ee, oo należy wymawiać z podwójnym iloczасem.
- Zestawy dwusamogłoskowe jak np: si, su, se, iu, ie, ei, ou lub trójsamogłoskowe jak np: aci - są traktowane na ogół jak dwu- lub trzysylabowe.
- Kya, gya, pya należy wymawiać tak samo krótko jak polskie kia, gia, pia.
- ch - czytamy jak polskie (ć); chi - jak polskie (ci)
- sh - czytamy jak polskie (ś); shi - jak polskie (si)
- j - czytamy jak polskie (dź); ji - jak polskie (dzi)
- z - czytamy jak polskie (dz); za - jak polskie (dza)
- y - czytamy jak polskie (j); ya - jak polskie (ja)
- sh - czytamy jak polskie (ś); shi - jak polskie (si)
- ts - czytamy jak polskie (ts); tsu - jak polskie (tsu)
- w - czytamy jak polskie (ł); wa - jak polskie (ła)
- v - czytamy jak polskie (w); vi - jak polskie (wi)

* romaji - międzynarodowy system transkrypcji Hebon shiki romaji opracowany przez J. C. Hepburna (1815 -1911).

Kornel Drzewiński

źródła:

- Mochizuki Katsu, Kumazawa Seiji, Yoshioka Hideyuki, Sanada Kazuko; Słownik japońsko polski, wyd. Wiedza Powszechna, W-wa 1997
 - Kazuko Adachi; Słownik minimum japońsko-polski i polsko-japoński, wyd. Wiedza Powszechna 2003
 - W. Kotański, T. Okazaki; Teksty do nauki pisma japońskiego, Uniwersytet Warszawski 1980
 - Praktyczny kurs gramatyki języka japońskiego, praca zbior. Katedry Orientalistyki i Bałtologii UAM, Poznań 1999
 - Naoya Fujita; Mówimy po japońsku, Dialog 2003
- <http://fr.wikipedia.org/wiki/Katakana>